

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд на тема
„Интерпретация на клавирните произведения
от епохата на Барока през 21 век”
за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“
по професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство
на Стефан Далчев
редовен докторант на Югозападен университет „Неофит Рилски“
от проф. д-р Иванка Влаева

Дисертацията на Стефан Далчев изследва детайлно нова, значима и актуална тема за музикалната интерпретация на бароковата музика днес. Това е област, която предизвиква изключителен интерес сред изпълнители и изследователи, и е обусловена от необходимостта за историческа интерпретация на творби от XVII и началото на XVIII век в съвременността. Този изследователски текст е резултат на плодотворното съчетаване на редица фактори. Сред тях са: многогодишният изпълнителски опит на дисертанта, неговите специализации при световно утвърдили се авторитети в областта на бароковата музика, доброто му практическо познаване на спецификите на различни исторически инструменти от разглежданата епоха, натрупаният широк репертоар с творби от изследвания период и богат педагогически опит. Стефан Далчев допълва, развива и систематизира познанието за историческите интерпретации от посочената епоха в България. Тази област не е развита достатъчно у нас, въпреки че вече има спорадични български преводи на някои трактати за музиката от посочения период и частични изследвания, но изясняването на въпроси, свързани с интерпретацията на барокови творби е недостатъчно. Именно пътищата за постигане на исторически съответстваща интерпретация определят важността, навременността и актуалността на тази дисертация.

Дисертационният труд на Стефан Далчев се състои от 139 страници и е структуриран в увод, три глави и заключение. Библиографията с използваната литература обхваща 44 заглавия, от които 8 на кирилица и 36 на латиница. Приложенията, илюстриращи конкретните анализирани творби, представляват нотни примери с аналитично-приложна функция и те допринасят за приносния характер на дисертацията.

Ясно са представени и следвани целта и задачите в дисертацията. Те водят към авторски прочит на твърде нова проблематика за цялата история на западноевропейската музика, известна като историческо, вярно на оригинала изпълнение и свързана с днешната интерпретация на клавирните произведения от епохата на барока. Изследваният материал е систематизиран прегледно и логично. Дисертационният текст и изводите в него се базират върху: изследване на старинни трактати, нотни оригинали и преписи, анализ на трансформацията на изпълнителското изкуство през вековете, наблюдения върху резултатите при интерпретацията в съвременността и възникналите в следствие на тях въпроси пред музиканта-изпълнител.

Проблематиката, която разглежда Стефан Далчев, е дисертабилна. Отделните глави на дисертацията следват ясно избраната тематика. В първа глава „Значение на думата „Klavier“ в епохата на барока“ се представят основните клавишни инструменти (орган, чембало, клавихорд), обозначаващи с общия термин „клавир“. Конкретизират се техните общи характеристики и разлики. Подчертава се това, което ги обединява – възпроизвеждането на звука чрез натиск върху клавиш, което е в основата на клавирната интерпретация през епохата на барока. Много ценно е, че се извеждат важни общи параметри при свиренето на клавишни инструменти, свързани с конструкцията на инструментите и обуславящи историческите възможности за изпълнение.

Втората глава „Същност на бароковата музика“ анализира характеристиките на музикалния език. Проследява се претворяването на човешката реч в музика според съответните естетически разбирания за епохата. Изяснява се, че бароковата музика е музиката на речта, която пресъздава човешкия говор и извежда ролята на акцентиранияте (добри, дълги) и неакцентиранияте (лоши, къси) тонове. Съществени и изключително ценни са наблюденията върху бароковото разбиране за отделни музикалноизразни средства и тяхната роля за ясното артикулиране (базирано на отделеното свирене) и отчетливото фразирание на музикалния текст. Също така важен е изводът за начина, по който се използва свирене в легато, обединяващо групи от два до четири тона и рядко повече. Специален е акцентът върху специфично за епохата музикално познание като значението на бароковата „стъпка“ (Fuss), т.нар. триплиране, орнаментиката, изпълнителските традиции при различните изпълнителски школи. Важен за разбирането на историческата интерпретация е изводът, че реално вътрешната валидност на нотите не може да се запише в партитурата.

В ключовата за дисертацията трета глава „Съвременна или историческа интерпретация“ се изследват характеристиките на изпълнителското изкуство и възможни пътища за интерпретация. Представят се няколко етапа в промените от втората половина на XIX век до днес, както и възникналите проблеми в следствие на тях при изпълнение на барокова музика. Разглежда се въпросът за Urtext и Urtext-изданията. Приноси са текстовете, свързани с ролята и мястото на регистрант/и при публичните изпълнения на органистите, както и с употребата и смяната на мануалите на клавишните инструменти. Изводите се основават на практическо познаване на инструментите от епохата, на детайлни анализи на музикални произведения, представящи тяхната структура, логика на изграждане и използване на афектите, както и на множество сравнения.

Дисертационният текст отговаря на голямата практическа необходимост от музикалноаналитична и музикалнодидактическа литература в България за историческата интерпретация на барокова музика. Той ще е много полезен със своята иновативност както за музикантите изпълнители, така и за теоретичното и историческо разбиране за епохата на барока. Основен принос на дисертационния труд е, че за първи път в България бароковата музика се разглежда комплексно чрез различни исторически извори – трактати, партитури и музикални инструменти. Много важно е също, че се обяснява и посочва практическото приложение на същността на бароковата музика. Целта на дисертанта е да се “зачита волята на композитора“ чрез историческата музикална интерпретация и тя е постигната.

Представеният дисертационен труд е иновационен. Той е завършен по обем и съдържание и напълно отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ. Въведената проблематика следва последователно логиката в изследване на поставените въпроси и задачи. Текстът представя важна проблематика, свързана с интерпретирането на барокова музика в съвременността. Приемам формулираните от докторанта научни приноси. Авторефератът и публикациите по темата вярно и точно представят дисертационния текст. Като отчитам актуалността на темата и приносите на дисертационния труд, предлагам на уважаемото Научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ по 8.3. Музикално и танцово изкуство на Стефан Далчев.

София, 22 януари 2019 г.

Подпис:

(проф. д-р Иванка Влаева)